

Կարգապահական գործ թիվ ԿԳ-20009

Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատի խորհրդի
2020թ-ի նոյեմբերի 24-ի թիվ 119-րդ ԿԳ նիստի

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԹԻՎ ԿԳ/86-Ա

**ՓԱՍՏԱԲԱՆ ԷԴԳԱՐ ՀԱԿՈՔՅԱՆԻՆ ԿԱՐԳԱՊԱՀԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ
ԵՆԹԱՐԿԵԼՈՒ ՀԱՐՑԸ ՔՆՆԱՐԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

ՀՀ փաստաբանների պալատի խորհուրդը (**այսուհետ նաև՝ Խորհուրդ**), նիստը նախագահող՝ Խորհրդի անդամ Արայիկ Ղազարյանի, Խորհրդի անդամներ՝ Կարապետ Աղաջանյանի, Հրանտ Անանյանի, Սեդրակ Ասատրյանի, Սիմոն Բաբայանի, Գայանե Դեմիրջյանի և Կարեն Մեժլումյանի կազմով,

քարտուղարությամբ՝ Աստղիկ Գևորգյանի,

քննության առնելով փաստաբան Էդգար Հակոբյանին (արտոնագիր՝ 2177) կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու վերաբերյալ հարցը՝

Պ Ա Ր Զ Ե Ց՝

1. Կարգապահական վարույթ հարուցելու առիթը և հիմքը.

15.04.2020թ. Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատում (**այսուհետ նաև՝ Պալատ**) մուտքագրվել է Երևան քաղաքի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատավոր Հարություն Մանուկյանի (**այսուհետ նաև՝ Դիմող**), դիմումը (**այսուհետ՝ նաև Դիմում**), որով վերջինս հայտնել է հետևյալը.

Փաստաբան Էդգար Հակոբյանը, ով ԵԴ/1226/01/19 քրեական գործով հանդիսանում է մեղադրյալ Փուրիա Մոհամմադռահիմի պաշտպանը, 10.04.2020թ. վերաքննիչ բողոք է ներկայացրել Դիմողի՝ 17.03.2020թ. կայացրած որոշման դեմ, որով մեկ ամիս ժամկետով երկարաձգվել է Էդգար Հակոբյանի պաշտպանյալի խափանման միջոց կալանավորման ժամկետը:

Վերաքննիչ բողոքում փաստաբան Էդգար Հակոբյանն օգտագործել է հետևյալ արտահայտությունները.

- «(...) ձգտելով ամեն կերպ ի շահ նախաքննական մարմնի՝ դրանք կցել գործին (...),

- (...) դատարանի կողմից նման անպատշաճ վարքագիծ դրսևորելը (...),

- (...) և իրավաբանական տրամաբանության մեջ անգամ չի տեղավորվում այն հանգամանքը, որ դատարանը հիմնավորված է համարում նախաքննական մարմնի

կողմից ցուցաբերված բավարար ջանասիրությունը(...),

- (...) իր դատական ակտում դիտարկելով չարձանագրելով քննիչի հայտարարությունները՝ առ այն, որ նա ծանրաբեռնված է և չի հասցրել ամբողջ գաղտնալսված հեռախոսային խոսակցությունները զննել՝ իր որոշման մեջ կատարել է խեղաթյուրված և չհիմնավորված եզրահանգում(...),

- (...) դատարանն ուղղակի ցանկություն չի ունեցել արձանագրելու նախաքննական մարմնի անգործությունը (...), միտում են ունեցել ամեն կերպ թաքցնելու ՀՀ ԱԱԾ քննչական դեպարտամենտի քննիչների կողմից ցուցաբերված անգործությունը (...),

- (...) դատարանը ելել է իր անձնական պրինցիպներից (...)՝ փորձելով ամեն կերպ ցույց տալ, որ դատարանին (չի վախեցնում) դատավարական ժամկետի խախտման վերաբերյալ նախազգուշացումները (...),

- (...) եթե դատավոր Հ. Մանուկյանի ընկալմամբ՝ հաստատական փաստերի հիմքով դատավարական ժամկետների խախտման վերաբերյալ պաշտպանի առարկությունները կոչվում են (չհիմնավորված), ապա կարելի է միայն ավստասանք հայտնել գործի քննության վրա ծախսված հանրային ռեսուրսների վրա (...),

- (...) նման պայմաններում դատավոր Հ. Մանուկյանն օգտագործել է (հիմնավոր չէ) եզրույթը՝ չհասկանալով դրա բուն իրավական էությունը (...):»:

Ըստ Դիմողի՝ փաստաբան Էդգար Հակոբյանը չարաշահել է վերաքննիչ բողոք ներկայացնելու իրավունքը և այդ հնարավորությունն օգտագործել է դատական իշխանության հեղինակությունը վարկաբեկելու, դատարանին զրպարտելու և վիրավորելու համար:

Ըստ Դիմողի՝ փաստաբան Էդգար Հակոբյանն անհարգալից վերաբերմունք է թույլ տվել դատարանի նկատմամբ, որը հանգեցրել է օրենքով, ինչպես նաև Փաստաբանի վարքագծի կանոնադրով փաստաբանի վարքագծի կանոնների և փաստաբանական էթիկայի սկզբունքների խախտման, որպիսի հանգամանքը հիմք է փաստաբան Էդգար Հակոբյանի նկատմամբ կարգապահական վարույթ հարուցելու վերաբերյալ Պալատ դիմում ներկայացնելու համար:

Դիմողը խնդրել է փաստաբան Էդգար Հակոբյանի նկատմամբ հարուցել կարգապահական վարույթ և քննարկել վերջինիս կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը:

2. Կարգապահական վարույթ հարուցելու մասին որոշումը.

Պալատի նախագահի 21.05.2020թ. թիվ 85-Ա/ԿԳ-20009 որոշման հիման վրա փաստաբան Էդգար Հակոբյանի նկատմամբ հարուցվել է կարգապահական վարույթ՝ «Փաստաբանության մասին» օրենքի (**այսուհետ՝ նաև Օրենք**) 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, ինչպես նաև Պալատի ընդհանուր ժողովի կողմից 19.10.2019 թվականի թիվ 1-Լ որոշմամբ նոր խմբագրությամբ հաստատված Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի (**այսուհետ՝ Փաստաբանի վարքագծի կանոնագիրք կամ Կանոնագիրք**) 2.2.2 ենթակետի և 4.1 կետի պահանջների խախտման հատկանիշներով:

25.05.2020թ. կարգապահական գործը հանձնվել է կարգապահական գործը

Նախապատրաստող անձ Ստեփան Ոսկանյանին (այսուհետ նաև՝ Նախապատրաստող):

3. Դիմողի և Փաստաբանի համառոտ բացատրությունները, վկաների ցուցմունքները.

3.1. Դիմողի համառոտ բացատրությունները.

Գործի նախապատրաստման ընթացքում Դիմողը բացատրություն չի ներկայացրել:

Դիմողը թեև պատշաճ ծանուցվել էր կարգապահական նիստի վայրի, օրվա և ժամի մասին, սակայն Խորհրդի նիստին չի ներկայացել:

07.07.2020թ. Դիմողը ներկայացրել է դիմում, որով հայտնել է, որ ելնելով աշխատանքային ծանրաբեռնվածությունից, չի կարող ներկայացնել բացատրություն, ուստի խնդրել է, որպես հիմք ընդունել Դիմումով իր հայտնածը:

3.2 Փաստաբանի համառոտ բացատրությունները.

Գործի նախապատրաստման ընթացքում Փաստաբանը ներկայացրել է դիրքորոշում Դիմումի վերաբերյալ, որով հայտնել է իր տեսակետը Դիմումի հիմնավորվածության և օրինականության վերաբերյալ ու նաև հավելել, որ հաշվի առնելով քրեական գործի նախաքննության գաղտնիության հանգամանքով իր կաշկանդվածությունը, վերջինս դեռևս չի կարող գնահատողական դատողություններ անել:

Փաստաբանը ներկայացել է կարգապահական նիստին և հայտնել, որ ինքը Կանոնագրքին հակասող որևէ խախտում չի կատարել, իր գնահատմամբ ոչինչ չի գրել կամ ասել, որն ուղղված կլիներ կոնկրետ Դիմողին կամ դատարանի հեղինակությանը: Փաստաբանի պնդմամբ Դիմողը չի ներկայացրել իր արտահայտությունների նախապատմությունը, ինչի պարագայում հնարավոր չէ օբյեկտիվ եզրահանգման գալ:

Փաստաբանն ընդունել է, որ իր դատողությունները խիստ են եղել, բայց միևնույն ժամանակ փաստել է, որ վերաքննիչ բողոքում, դրանք չէին էլ կարող մեղմ լինել:

Էդգար Հակոբյանը նշել է, որ եթե Դիմողին վիրավորելու նպատակ ունենար, ապա դա կաներ դատական նիստի ընթացքում, սակայն այդպիսի նպատակ վերջինս երբևիցե չի ունեցել:

Սույն կարգապահական գործով վկաներ չեն հրավիրվել:

4. Կարգապահական գործ նախապատրաստողի եզրակացությունը, եզրակացության վերաբերյալ առարկությունները և գործի հանձնումը խորհրդին.

Կարգապահական գործի նախապատրաստման արդյունքում Նախապատրաստողը 24.07.2020թ. կազմել է եզրակացություն:

Նախապատրաստողի եզրակացության վերաբերյալ Փաստաբանն առարկություն չի ներկայացրել:

Կարգապահական գործը Խորհրդին է հանձնվել 27.07.2020թ.

Խորհրդի նիստը տեղի է ունեցել 24.11.2020թ. ժամը 19:30-ին, ՀՀ փաստաբանների պալատի վարչական շենքում (ք.Երևան, Զաքյան 7-2, 4-րդ հարկ, թիվ 12 սենյակ):

5. Գործի հանգամանքները՝ առկա ապացույցների վկայակոչմամբ.

Պալատի ընդհանուր ժողովի կողմից 19.10.2019 թվականի թիվ 1-Լ որոշմամբ նոր խմբագրությամբ հաստատված Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի հավելվածը հանդիսացող «Փաստաբանի նկատմամբ կարգապահական վարույթի իրականացման» կարգի (**այսուհետ նաև՝ Կարգ**) 3.10.3 ենթակետի համաձայն՝ Պալատի խորհուրդը հիմք է ընդունում Նախապատրաստողի եզրակացությամբ հաստատված փաստերը, բացառությամբ այն դեպքի, երբ գործում գտնվող ապացույցները կամ Պալատի խորհրդին ներկայացված լրացուցիչ ապացույցները՝ սույն կարգին համապատասխան գնահատելու արդյունքում Պալատի խորհուրդն այլ եզրահանգման է գալիս:

Խորհուրդը, ուսումնասիրելով գործում առկա ապացույցները, հաշվի առնելով նաև կարգապահական գործը նախապատրաստողի եզրակացությունը, հաստատված է համարում հետևյալ փաստերը.

Վերաքննիչ բողոքում փաստաբանը օգտագործել է հետևյալ արտահայտությունները.

- «(...) ձգտելով ամեն կերպ ի շահ նախաքննական մարմնի՝ դրանք կցել գործին (...),

- (...) դատարանի կողմից նման անպարզաճ վարքագիծ դրսևորելը(...),

- (...) և իրավաբանական տրամաբանության մեջ անգամ չի տեղավորվում այն հանգամանքը, որ դատարանը հիմնավորված է համարում նախաքննական մարմնի կողմից ցուցաբերված բավարար ջանասիրությունը(...),

- (...) իր դատական ակտում դիտավորյալ չարձանագրելով քննիչի հայտարարությունները՝ առ այն, որ նա ծանրաբեռնված է և չի հասցրել ամբողջ գաղտնալսված հեռախոսային խոսակցությունները զննել՝ իր որոշման մեջ կատարել է խեղաթյուրված և չհիմնավորված եզրահանգում(...),

- (...)դատարանն ուղղակի ցանկություն չի ունեցել արձանագրելու նախաքննական մարմնի անգործությունը (...), միտում են ունեցել ամեն կերպ թաքցնելու ՀՀ ԱԱԾ քննչական դեպարտամենտի քննիչների կողմից ցուցաբերված անգործությունը(...),

- (...) դատարանը ելել է իր անձնական պրինցիպներից(...)' փորձելով ամեն կերպ ցույց տալ, որ դատարանին (չի վախեցնում) դատավարական ժամկետի խախտման վերաբերյալ նախազգուշացումները(...),

- (...) եթե դատավոր Հ. Մանուկյանի ընկալմամբ՝ հաստատական փաստերի հիմքով դատավարական ժամկետների խախտման վերաբերյալ պաշտպանի առարկությունները կոչվում են (չհիմնավորված), ապա կարելի է միայն ափսոսանք հայտնել գործի քննության վրա ծախսված հանրային ռեսուրսների վրա (...),

- (...) նման պայմաններում դատավոր Հ. Մանուկյանն օգտագործել է (հիմնավոր չէ) եզրույթը՝ չհասկանալով դրա բուն իրավական էությունը(...)»:

Սույն փաստը հաստատված է համարվում, 10.04.2020թ. վերաքննիչ բողոքի պատճենով և

Փաստաբանի բացատրությամբ:

6. Փաստաբանի անձը բնութագրող հանգամանքները.

Պալատի ընդհանուր դեպարտամենտի ղեկավարի կողմից տրամադրված տեղեկանքի համաձայն՝ փաստաբան Էդգար Հակոբյանը փաստաբանական գործունեության արտոնագիրն ստացել է 03.12.2016թ., և 2016-2020թթ. ընկած ժամանակահատվածում վերջինիս նկատմամբ կարգապահական վարույթ չի հարուցվել չհաշված սույն կարգապահական վարույթը:

7. Պալատի խորհրդի պատճառաբանված եզրակացությունը և որոշումը.

Պալատի խորհուրդը գտնում է, որ փաստաբան Էդգար Հակոբյանը ենթակա է կարգապահական պատասխանատվության՝ Օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի և 4.1 կետի պահանջների խախտման համար՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ:

7.1 Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի խախտման մասով

Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի համաձայն՝ մասնագիտական, հասարակական, հրապարակախոսական և այլ բնագավառում (ոլորտում) փաստաբանը պետք է խուսափի այնպիսի վարքագծից (գործողությունից կամ անգործությունից), որը կարող է կասկածի տակ դնել կամ խաթարել փաստաբանի կամ փաստաբանության նկատմամբ վստահությունը կամ հարգանքը:

Կանոնագրքի նշված իրավադրույթի խախտման փաստը պարզելու համար Խորհուրդն անհրաժեշտ է համարում պատասխանել հետևյալ հարցադրումներին՝

- արդյո՞ք Փաստաբանի վարքագծի կանոնագիրքը կարող է սահմանափակել փաստաբանի վարքագիծը, այդ թվում՝ արտահայտվելու իրավունքը և արդյո՞ք այդ սահմանափակումը կարող է դիտարկվել «օրենքով նախատեսված սահմանափակման» համատեքստում.

- արդյո՞ք խախտվել է ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի և Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների մասին եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Կոնվենցիա) 10-րդ հոդվածի պահանջները.

- արդյո՞ք փաստաբանն իր գործունեությամբ խուսափել է մասնագիտական, հասարակական, հրապարակախոսական կամ այլ բնագավառներում այնպիսի վարքագծից, որը կարող է կասկածի տակ դնել կամ խաթարել փաստաբանի կամ փաստաբանության նկատմամբ վստահությունը կամ հարգանքը:

7.1.1 Արդյո՞ք Փաստաբանի վարքագծի կանոնագիրքը կարող է սահմանափակել փաստաբանի վարքագիծը, այդ թվում՝ արտահայտվելու իրավունքը և արդյո՞ք այդ սահմանափակումը կարող է դիտարկվել «օրենքով նախատեսված սահմանափակման» համատեքստում:

Խորհուրդը գտնում է, որ Կանոնագիրքը կարող է սահմանափակել փաստաբանի վարքագիծը, այդ թվում՝ արտահայտվելու իրավունքը, և այդ սահմանափակումը պետք է

դիտարկել որպես օրենքով նախատեսված սահմանափակում՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ:

Տվյալ դեպքում նախ և առաջ անհրաժեշտ է հասկանալ, թե արդյոք Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքով նախատեսված փաստաբանի ազատ արտահայտվելու իրավունքի սահմանափակումները դիտվում են **«օրենքով նախատեսված սահմանափակման»** համատեքստում, թե՛ ոչ:

KINCSES v. HUNGARY գործով 27.01.2015թ. որոշմամբ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ **դիմողի արտահայտվելու ազատությանը միջամտությունը հիմնված է 1998 թվականի թիվ 11 ակտի՝ 37ա և 38 հոդվածների վրա, հետևաբար՝ նախատեսված է եղել օրենքով:**

Հունգարիայի փաստաբանության վերաբերյալ օրենքի (թիվ 11 ակտի) 37ա հոդվածի համաձայն՝ *փաստաբանի կողմից կարգապահական խախտումը համարվում է կատարված, եթե նա խախտել է փաստաբանի էթիկայի նորմերով նախատեսված պարտավորությունները:*

Նշված օրենքի 38-րդ հոդվածը խոսում է Հունգարիայի փաստաբանների պալատի կողմից կիրառվող կարգապահական տույժերի տեսակների մասին:

Հետևաբար, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Հունգարիայի փաստաբանը փաստաբանական պալատի կողմից կարգապահական պատասխանատվության էր ենթարկվել Փաստաբանների էթիկայի կանոնների 12.1 և 15.2 կետերի խախտման համար, ապա **միանշանակ կարելի է փաստել, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի համաձայն՝ փաստաբանի արտահայտվելու իրավունքի սահմանափակման վերաբերյալ դրույթները, որոնք սահմանված են փաստաբանների էթիկայի նորմերով, Կոնվենցիայի տեսանկյունից հավասարեցվում են օրենքով նախատեսված սահմանափակումներին:**

Նույն կերպ պետք է ընկալել Պալատի կողմից հաստատված փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքով նախատեսված սահմանափակումները, քանի որ Օրենքի 39-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *փաստաբանը ենթակա է կարգապահական պատասխանատվության սույն օրենքի և փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի պահանջները խախտելու համար.....:*

7.1.2. Արդյո՞ք խախտվել է ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի և Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի պահանջները, սույն կարգապահական գործով:

ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ *կարծիքի արտահայտման ազատությունը կարող է սահմանափակվել միայն օրենքով՝ պետական անվտանգության, հասարակական կարգի, առողջության և բարոյականության կամ այլոց պատվի ու բարի համբավի և այլ հիմնական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով:*

Այդպիսի կարգավորում ունի նաև Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, համաձայն որի՝ *այս ազատությունների իրականացումը, քանի որ այն կապված է*

¹ Հունգարիայի փաստաբանության վերաբերյալ օրենք:

² Տե՛ս KINCSES v. HUNGARY 27.01.2015 (no. 66232/10, § 27)

պարտավորությունների և պատասխանատվության հետ, կարող է պայմանավորվել այնպիսի ձևականություններով, պայմաններով, սահմանափակումներով կամ պարտամիջոցներով, **որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակությունում**³ ի շահ պետական անվտանգության, տարածքային ամբողջականության կամ հասարակության անվտանգության, անկարգությունները կամ հանցագործությունները կանխելու, առողջությունը կամ բարոյականությունը, ինչպես և այլ անձանց հեղինակությունը կամ իրավունքները պաշտպանելու, խորհրդապահական պայմաններով ստացված տեղեկատվության բացահայտումը կանխելու կամ արդարադատության հեղինակությունն ու անաչառությունը պահպանելու նպատակով:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, մեկնաբանելով համացանցում արտահայտվելու ազատության պաշտպանության շրջանակների հարցը, նշել է, որ անձի արժանապատվության նկատմամբ ոտնձգությունը կարող է արտահայտվելու ազատության իրավունքի պաշտպանության շրջանակից դուրս լինել, եթե դա անիմաստ վիրավորանք է, օրինակ՝ երբ վիրավորական հայտարարության միակ նպատակը անձին վիրավորելն է:³

Կարևոր է պարզել, թե Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասի լույսի ներքո արդյոք փաստաբանի վարքագծի սահմանափակումը եղել է իրավաչափ, թե՛ ոչ:

ա) Օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի, 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 27-րդ հոդվածի և 39-րդ հոդվածի համաձայն, հաշվի առնելով KINCSES v. HUNGARY գործով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը 27.01.2015թ. որոշմամբ⁴ բերված իրավական դիրքորոշումները, Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքով նախատեսված սահմանափակումներն ամբողջությամբ տեղավորվում են Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված **«որոնք նախատեսված են օրենքով»** հասկացության մեջ:

Եվրոպական դատարանի նշված գործով փաստական հանգամանքները նույնական են, այնքանով, որքանով՝ KINCSES v. HUNGARY գործով դիմողը փաստաբան է և վերջինիս պատասխանատվության է ենթարկել փաստաբանական պալատն արտահայտվելու համար՝ փաստաբանի էթիկայի կանոնների խախտման հիմքով: Հունգարիայի փաստաբանության օրենսդրությունը էթիկայի կանոնների մասով նույնպես վկայակոչող (բլանկետային) է և հղում է կատարում արդեն փաստաբանական պալատի սահմանած էթիկայի կանոններին:

բ) Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասի մյուս կարևոր պայմանն այն է, թե արդյոք Պալատը, փաստաբանի արտահայտվելու ազատությունը Կանոնագրքով սահմանափակելով, իրավաչափ նպատակ է հետապնդել պաշտպանելու այլ անձանց հեղինակությունը, թե՛ ոչ: Նշվածը պարզելու համար նախ պետք է մեջբերել Օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ և 5-րդ կետերը, այն է՝ Փաստաբանների պալատի խնդիրներն են՝ 4) *վերահսկողություն իրականացնել իր անդամների կողմից փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի պահանջների պահպանման նկատմամբ.* 5) *միջոցներ*

³ CASE OF MAGYAR TARTALOMSZOLGÁLTATÓK EGYESÜLETE AND INDEX.HU ZRT-ն ընդդեմ Հունգարիայի, թիվ 22947/13, 02/02/2016, § 76:

⁴ Տես՝ ՀՀ դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 4-րդ մաս

ձեռնարկել փաստաբանության հեղինակության բարձրացման ուղղությամբ: Փաստաբանության հասկացությունը տրված է նույն օրենքի 3-րդ հոդվածում, որի համաձայն՝ Փաստաբանությունը փաստաբանների մասնագիտական միավորում է, որը, հանդիսանալով քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ, չի մտնում պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների համակարգի մեջ:

Նշված իրավական նորմերի վերլուծությունից միանշանակ պարզ է դառնում, որ Պալատի խնդիրներից է բարձր պահել ՀՀ բոլոր փաստաբանների միավորման արդյունքում ձևավորված կառույցի հեղինակությունը, և հետևաբար, Պալատի մարմին հանդիսացող Պալատի խորհրդի կողմից այն փաստաբանին կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելը, որը խախտել է Կանոնագրքի համապատասխան պահանջը՝ դրանով իսկ բացասաբար ազդելով բոլոր փաստաբանների հավաքական միավորում հանդիսացող փաստաբանության հեղինակության վրա:

գ) Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասի մյուս կարևոր պայմանն այն է, թե արդյոք ժողովրդավարական հասարակության համար նման միջամտությունն անհրաժեշտ էր և հետևաբար, արդյո՞ք պահպանվել էր այն հավասարակշռությունը մի կողմից փաստաբանության հեղինակության պաշտպանության, և մյուս կողմից անձի արտահայտվելու ազատության սահմանափակման միջև: Այս հարցին անդրադառնալու համար նախ և առաջ անհրաժեշտ է խոսել հասարակությունում փաստաբանության դերի և նշանակության մասին:

Այսպես՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային որոշումների համաձայն՝ *փաստաբաններն իրենց հատուկ կարգավիճակով պայմանավորված՝ որպես միջնորդ, կենտրոնական դիրք են զբաղեցնում հանրության և դատարանների միջև արդարադատության իրականացման գործընթացում:* Նման կարգավիճակով է բացատրվում նրանց վարքագծի նկատմամբ սովորաբար կիրառվող սահմանափակումները որպես փաստաբանական միության անդամ⁵:

Կանոնագրքի 1.1 ենթակետի համաձայն՝ *իրավունքի գերակայության հանդեպ ունեցած հարգանքի վրա հիմնված հասարակության մեջ փաստաբանը հատուկ դեր է ստանձնում: Փաստաբանի պարտականությունները չեն սկսվում և ավարտվում միայն հանձնարարականների բարեխիղճ կատարմամբ: Փաստաբանը կոչված է ծառայել արդարադատության շահերին, ինչպես նաև այն իրավունքներին ու արտոնություններին, որոնք նրան վստահել են պաշտպանելու իր վստահորդի շահերը:*

Փաստաբանի մասնագիտական գործունեության հանդեպ հարգանքը կարևոր պայման է հասարակության մեջ իրավունքի գերակայության և ժողովրդավարության համար:

Կանոնագրքի 1.2 ենթակետի համաձայն՝ *մասնագիտական գործունեության սկզբունքները ձևավորվել են Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատի կողմից, երաշխավորելու փաստաբանի պարզաճ գործունեությունը, ինչին բոլոր քաղաքակիրթ հասարակությունները կարևոր նշանակություն են տալիս: Սկզբունքների ձևավորման համար կարևոր նշանակություն են ունեցել Հայաստանի Հանրապետության*

⁵ St' u Casado Coca v. Spain գործով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի, 24.02.1994թ. վճիռը (§ 54):

փաստաբանների կողմից ձևավորված ավանդույթները, ինչպես նաև **Եվրոպայի փաստաբանների միությունների և իրավական համայնքների խորհրդի⁶ կողմից սահմանված «Եվրոպայի փաստաբանների համար վարքագծի կանոնագրքի» դրույթները:**

Պալատի կանոնադրության 2.2 կետի 8-րդ ենթակետի համաձայն՝ փաստաբանների պալատը հետապնդում է նաև հետևյալ նպատակները և խնդիրները՝ **նպաստել** Հայաստանի Հանրապետության լիակատար ինտեգրմանը եվրոպական կառույցներում, Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության ներդաշնակեցմանը եվրոպական չափանիշներին, **Եվրոպական իրավական ստանդարտների և ավանդույթների արմատավորմանը:**

Եվրոպայի փաստաբանների միությունների և իրավական համայնքների խորհրդի (այսուհետ՝ նաև CCBE) կողմից հաստատված եվրոպական իրավական մասնագիտության հիմնական սկզբունքների վերաբերյալ կոմենտարների «դ» կետի համաձայն՝ փաստաբանը, որպեսզի հարգվի իր վստահորդների, երրորդ անձանց, դատարանների և պետության կողմից, պարտավոր է արժանանալ այդ հարգանքին: Դա հնարավոր է անդամագրվելով հեղինակային մասնագիտությանը. հետևաբար, փաստաբանը չպետք է անի այն ամենը, ինչը կարող է հեղինակագրել ինքն իրեն կամ առհասարակ փաստաբանությանը, որպես մասնագիտություն, կամ թուլացնել տվյալ մասնագիտության նկատմամբ հասարակության վստահությունը: Դա չի նշանակում, որ փաստաբանը պետք է լինի կատարյալ անձնավորություն, բայց դա նշանակում է, որ նա չպետք է ցուցաբերի ոչ հարիր վարքագիծ, թե փաստաբանություն, թե այլ տեսակի գործունեություն իրականացնելիս, թե նույնիսկ մասնավոր կյանքում, որով հնարավոր է որ վարկաբեկվի տվյալ մասնագիտությունը⁷:

ՀՀ սահմանադրական դատարանի 2016թ. ապրիլի 5-ի թիվ ՍԴՈ-1263 որոշմամբ դատարանը նշել է. «Ինքնանպատակ չէ այն հանգամանքը, որ ի տարբերություն 2005թ. խմբագրությամբ ՀՀ Սահմանադրության 20-րդ հոդվածի, որի 1-ին մասի 1-ին նախադասությամբ ամրագրված դրույթով սահմանված էր իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունքը, 2015թ. խմբագրությամբ ՀՀ Սահմանադրության 64-րդ հոդվածը, որը վերաբերում է դիտարկվող իրավունքին, պարունակում է 2-րդ մաս, որի 1-ին նախադասությամբ ամրագրված է հետևյալ դրույթը. “Իրավաբանական օգնություն ապահովելու նպատակով երաշխավորվում է անկախության, ինքնակառավարման և փաստաբանների իրավահավասարության վրա հիմնված փաստաբանության գործունեությունը»: Դրանով իսկ պետությունն ընդլայնել է որակյալ իրավաբանական օգնություն ցուցաբերելու իր պոզիտիվ պարտականության շրջանակները **սահմանադրական մակարդակի բարձրացնելով փաստաբանության որպես որակյալ իրավաբանական օգնություն տրամադրող ինստիտուտի դերը:**»:

Ամփոփելով վերը նշվածը՝ կարելի է եզրակացնել, որ կշեռքի մի նժարի վրա դրված է փաստաբանի արտահայտվելու ազատությունը, իսկ մյուս նժարի վրա՝ փաստաբանության, որպես քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտի, որին

⁷ Տե՛ս CCBE A Commentary on the Charter of Core Principles of the European Legal Profession

Սահմանադրությամբ վերապահվել է պետության կողմից երաշխավորված անձի իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունքի ապահովումը, հեղինակությունը, մի կառույցի հեղինակությունը, որին անդամագրված են արդարադատության իրականացման գործընթացում հասարակության և դատարանի միջև միջնորդ հանդիսացող փաստաբանները, կառույց, որի բարձր հեղինակությունից է նաև կախված յուրաքանչյուր փաստաբանի հեղինակությունը պետական մարմինների, դատարանների և այլ անձանց հետ հարաբերվելիս:

Այս տեսանկյունից, բնականաբար, արդարացված և հավասարակշռված է փաստաբանի արտահայտվելու ազատության սահմանափակումը, որն ուղղված է մյուս բոլոր փաստաբանների և առհասարակ փաստաբանության հեղինակության բարձրացմանը: Նման սահմանափակումն անհրաժեշտ է հասարակության համար:

7.1.3 արդյո՞ք փաստաբանն իր գործունեությամբ խուսափել է մասնագիտական, հասարակական, հրապարակախոսական կամ այլ բնագավառներում այնպիսի վարքագծից, որը կարող է կասկածի տակ դնել կամ խաթարել փաստաբանի կամ փաստաբանության նկատմամբ վստահությունը կամ հարգանքը:

Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի համաձայն՝ մասնագիտական, հասարակական, հրապարակախոսական և այլ բնագավառում (ոլորտում) փաստաբանը պետք է խուսափի այնպիսի վարքագծից (գործողությունից կամ անգործությունից), որը կարող է կասկածի տակ դնել կամ խաթարել փաստաբանի կամ փաստաբանության նկատմամբ վստահությունը կամ հարգանքը:

Սույն ենթակետով փաստաբանի վրա դրվում է նեգատիվ պարտականություն խուսափելու այնպիսի վարքագծից, որը կարող է կասկածի տակ դնել կամ խաթարել փաստաբանության նկատմամբ վստահությունը կամ հարգանքը:

Փաստաբանի վարքի նկատմամբ հարաբերականորեն խիստ սահմանափակումները պայմանավորված են փաստաբանի մասնագիտության առանձնահատուկ բնույթով և հանրային բարձր կարգավիճակով, որը պայմանավորված է փաստաբանության՝ որպես իրավապաշտպան գործունեության մեծ կարևորությամբ: Փաստաբանը հանդիսանում է հասարակության հատուկ սուբյեկտ, ով ստանձնել է իր առանձնահատուկ դերը՝ իրավունքի գերակայության հանդեպ ունեցած հարգանքի շնորհիվ և որպես իրավապաշտպան գործունեություն իրականացնող սուբյեկտ նպաստում է արդարադատության իրականացմանը: Փաստաբանի պարտականությունները չեն սկսվում և ավարտվում միայն վստահորդների հանձնարարականների բարեխիղճ կատարմամբ: Փաստաբանի մասնագիտական գործունեության հանդեպ հարգանքը կարևոր պայման է հասարակության մեջ իրավունքի գերակայության և ժողովրդավարության ընկալման համար:

Սույնի համատեքստում փաստաբանի վրա են դրվում են բազմազան իրավական և բարոյական պարտավորություններ, և նրա նկատմամբ գործում են առանձնահատուկ պահանջներ՝ կապված անձնական վարքագծի հետ. լինի դա մասնագիտական գործունեության, թե այլ ոլորտներում:

Տվյալ պարագայում փաստաբանն իր վստահորդի գործով դատարանին

ներկայացրել է վերաքննիչ բողոք, որում նշել է, որ « (...) ձգտելով ամեն կերպ ի շահ նախաքննական մարմնի՝ դրանք կցել գործին (...), (...) դատարանի կողմից նման անպարզաճ վարքագիծ դրսևորելը(...),(...) և իրավաբանական տրամաբանության մեջ անգամ չի տեղավորվում այն հանգամանքը, որ դատարանը հիմնավորված է համարում նախաքննական մարմնի կողմից ցուցաբերված բավարար ջանասիրությունը(...), (...) իր դատական ակտում դիտավորյալ չարձանագրելով քննիչի հայտարարությունները՝ առ այն, որ նա ծանրաբեռնված է և չի հասցրել ամբողջ գաղտնալսված հեռախոսային խոսակցությունները զննել՝ իր որոշման մեջ կատարել է խեղաթյուրված և չհիմնավորված եզրահանգում(...),(...)դատարանն ուղղակի ցանկություն չի ունեցել արձանագրելու նախաքննական մարմնի անգործությունը (...), միտում են ունեցել ամեն կերպ թաքցնելու ՀՀ ԱԱԾ քննչական դեպարտամենտի քննիչների կողմից ցուցաբերված անգործությունը(...), (...) դատարանը ելել է իր անձնական պրինցիպներից (...)՝ փորձելով ամեն կերպ ցույց տալ, որ դատարանին (չի վախեցնում) դատավարական ժամկետի խախտման վերաբերյալ նախազգուշացումները(...), (...) եթե դատավոր Հ. Մանուկյանի ընկալմամբ՝ հաստատական փաստերի հիմքով դատավարական ժամկետների խախտման վերաբերյալ պաշտպանի առարկությունները կոչվում են (չհիմնավորված), ապա կարելի է միայն ակտուսանք հայտնել գործի քննության վրա ծախսված հանրային ռեսուրսների վրա (...), (...) նման պայմաններում դատավոր Հ. Մանուկյանն օգտագործել է (հիմնավոր չէ) եզրույթը՝ չհասկանալով դրա բուն իրավական էությունը(...)»:

Վերոգրյալից հետևում է, որ Փաստաբանի վարքագիծը կարող է որակվել, որպես դատարանի բարի համբավը արատավորող, ինչը կասկածի տակ է դնում փաստաբանի մասնագիտական և հանրային հեղինակությունը և հարիր չէ փաստաբանական գործունեությանը:

Վերոնշյալի հաշվառմամբ՝ Խորհուրդը գտնում է, որ փաստաբանի կողմից խախտվել են Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի պահանջները:

7.2 Կանոնագրքի 4.1 կետի խախտման մասով

Կանոնագրքի 4.1 կետի համաձայն՝ Փաստաբանը, ով ներկայանում է կամ մասնակցում է գործին դատարանի կամ արբիտրաժային տրիբունալի առջև, պետք է ենթարկվի այդ դատարանի կամ տրիբունալի գործունեությունը կարգավորող կանոններին, **այդ թվում պետք է հարգանքով վերաբերվի դատավորին** և/կամ դատավարության մյուս մասնակիցներին: Այդ կանոններին ենթարկվելու պարտականությունը չի սահմանափակում փաստաբանի՝ դատավորի, արբիտրի, կամ վարույթի այլ մասնակիցների գործողությունների դեմ առարկելու կամ այլ դատավարական իրավունքներից օգտվելու հնարավորությունը: Փաստաբանը դատարանի հանդեպ հարգանք դրսևորելու հետ միաժամանակ պետք է իր վստահորդի շահերը պաշտպանի անկաշկանդ և անվախ՝ հաշվի չառնելով իր անձնական շահերը:

Կանոնագրքի 4.1 կետը հստակ սահմանում է փաստաբանների պարտականությունը հարգանքով վերաբերվել դատավորին և դատավարության մյուս

մասնակիցներին:

Վերաքննիչ բողոքում իր կատարած ձևակերպումներով Փաստաբանն ակնհայտորեն անհարգալից վերաբերմունք է դրսևորել դատարանի նկատմամբ և թիրախավորել է դատական ակտը կայացրած դատավորին:

Իհարկե, փաստաբաններն ազատ են դատավորի գործողությունների դեմ առարկելու հարցում, սակայն առարկությունը կամ դատական ակտի բողոքարկումը պետք է ուղղված լինի բացառապես վստահորդի շահերի պաշտպանությանը՝ զերծ վիրավորական կամ ոչ կոռեկտ ձևակերպումներից:

Օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ փաստաբանը պարտավոր է պահպանել սույն օրենքի, փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի և փաստաբանների պալատի կանոնադրության պահանջները:

Օրենքի 19-րդ հոդվածի վերոնշյալ նորմը փաստաբանի վարքագծի իրավաչափությունը գնահատելիս հղում է անում Կանոնագրքի իրավադրույթներին: Այսինքն՝ Փաստաբանի կողմից Օրենքի նշյալ իրավադրույթի խախտման հանգամանքն ուղղակիորեն կապվում է Կանոնագրքի շրջանակներում Փաստաբանի վարքագծի գնահատման հետ: Հետևաբար, Կանոնագրքի որևէ դրույթի խախտումը հանգեցնում է նաև Օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի խախտմանը:

Վերոնշյալի հաշվառմամբ՝ Խորհուրդը գտնում է, որ Փաստաբանի կողմից Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի և 4.1 կետի խախտումը հանգեցնում է նաև Օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի խախտմանը:

Անդրադառնալով կարգապահական խախտման դրսևորման մեղքի ձևին, Խորհուրդը փաստում է, որ Փաստաբանը դրսևորել է համապատասխան վարքագիծը դիտավորությամբ:

8. Կարգապահական տույժի ընտրությունը.

Օրենքի 39.9 հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ փաստաբանի նկատմամբ կիրառվող կարգապահական տույժը պետք է համաչափ լինի կատարված խախտմանը: Կարգապահական տույժ կիրառելիս փաստաբանների պալատի խորհուրդը հաշվի է առնում նաև խախտման հետևանքները, փաստաբանի անձը, մեղքի աստիճանը, առկա տույժերը, փաստաբանին բնութագրող ուշադրության արժանի այլ հանգամանքներ:

Օրենքի 39.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ փաստաբանի կարգապահական պատասխանատվության հարցը քննելուց հետո փաստաբանների պալատի խորհուրդը կարող է փաստաբանի նկատմամբ կիրառել կարգապահական տույժերի հետևյալ տեսակներից մեկը, բացառությամբ սույն հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված դեպքի՝

- 1) նկատողություն.
- 2) խիստ նկատողություն.
- 3) մասնակցել լրացուցիչ վերապատրաստման դասընթացների
- 4) տուգանք
- 5) փաստաբանի արտոնագրի գործողության դադարեցում:

Անդրադառնալով նշանակվող կարգապահական տույժի տեսակին՝ Խորհուրդը հաշվի է առնում վերոնշյալ հանգամանքները, այդ թվում՝ խախտման բնույթը, մեղքի աստիճանը, ինչպես նաև փաստաբանի անձը բնութագրող հանգամանքները, ինչից ելնելով նրա նկատմամբ կիրառում է «նկատողություն» կարգապահական տույժը:

Վերոգրյալից ելնելով՝ Խորհուրդը գտնում է, որ սույն կարգապահական գործով անհրաժեշտ է ընտրել «նկատողություն» կարգապահական տույժի տեսակը:

Ելնելով վերոշարադրյալից և ղեկավարվելով «Փաստաբանության մասին» օրենքի 10-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 14-րդ կետի, 39-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 39.7-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 1-ին կետի, 39.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի պահանջներով, Խորհուրդը՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց՝

1. Փաստաբան Էդգար Հակոբյանին (արտոնագիր՝ թիվ 2177) ճանաչել մեղավոր «Փաստաբանության մասին» օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի և 4.1 կետի պահանջների խախտման համար:

2. Փաստաբան Էդգար Հակոբյանի նկատմամբ (արտոնագիր՝ թիվ 2177) կիրառել կարգապահական տույժ՝ նկատողություն:

3. Հանձնարարել Պալատի աշխատակազմի ղեկավարին՝ սույն որոշման մասին իրազեկել Դիմողին և փաստաբան Էդգար Հակոբյանին:

Ծանոթություն. Սույն որոշումը կարող է բողոքարկվել դատական կարգով՝ այն ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետում: Սույն որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում սույն կետով նախատեսված բողոքարկման ժամկետն անցնելուց հետո:

ՀՀ փաստաբանների պալատի խորհրդի
կարգապահական գործով
նիստը նախագահող՝

Արա Ղազարյան

**24 նոյեմբերի 2020թ.
թիվ ԿԳ/86-Ա
ք. Երևան**